

RICHARD VON WEIZSÄCKER, PRESIDENT DE L'ALEMANYA OCCIDENTAL, PERFILA LA FUNCIÓ DEL SEU PAÍS EN L'EUROPA DEL FUTUR

Qüestions d'unitat

Polític profundament admirat al seu país, Weizsäcker reafirma en aquesta entrevista la voluntat de l'Alemanya Occidental per convertir-se en un estat pont entre l'Est i Occident.

James O. Jackson/Karsten Prager

Bé que la presidència és un càrrec molt cerimonial, Richard Von Weizsäcker, de 69 anys, gaudeix de l'estima dels seus compatriotes, potser perquè, en tractar d'establir un to moral per a aquella societat, ha tocat alguns temes de controvèrsia que pocs polítics d'Alemanya Federal s'havien atrevit a tocar, i ho ha fet amb una tranquil·la i digna energia. Aquest era el to del discurs, de les seues últimes declaracions públiques, fetes a Bonn: «No som una gran potència, però tampoc som una joguina dels altres». Anteriorment, el president havia parlat sobre el passat i el futur en una conversació de noranta minuts a Vil·la Hammerschmidt, la seua residència oficial a la vora del Rin.

—*Ací, cada vegada es parla més de sobirania, sobretot les últimes setmanes, en relació a les armes nuclears de curt abast. ¿Significa això la majoria d'edat en termes d'afers estrangers?*

—No és una qüestió que solament s'haja tractat durant les últimes setmanes, sinó durant les últimes dècades.

—*¿Pensa vostè que el govern d'Alemanya occidental hauria pogut ser tan enèrgic fa cinc anys?*

—No hi ha absolutament res de nou en el fet de considerar una decisió comuna de l'OTAN, intercanviant alguns punts de vista que, d'altra banda, són divergents. Ha de recordar que aquest és el mateix govern que, no fa cinc anys, sinó set, guanyà una campanya electoral a partir d'un assumpte, principalment: que atendriem les nostres obligacions sota la doble decisió de 1979 (desplegament de míssils d'abast mitjà). No crec que la postura bàsica haja canviat. Realment, no és la primera vegada que un soci europeu, concretament la República Federal, ha tingut reserves respecte a algunes idees provinents de Washington.

—*La presència de tantes tropes i de tants míssils en un país tan menut com*

aquest és cada vegada més insuportable: ¿Hi ha queixes, per exemple, sobre els avions de combat de poca altura?

—El vol rasant és una incomoditat, jo mateix ho sé, però no és insuportable. El problema bàsic amb què ens trobem, no pot ser de cap manera els avions de vol rasant, ni la modernització dels Lance (sistema de míssils), ni la qüestió de l'hora o de les condicions en què hauríem d'incloure els SNF (forces nuclears de curt abast) en les negociacions amb els soviètics. El problema principal és aquest: ¿ens trobarem amb el repte de romandre units per a enfrontar els canvis que s'estan produint a l'Europa de l'Est? ¿Com hem de canviar d'una unitat aconseguida fàcilment en temps d'autèntica guerra freda, a la unitat d'un període que no es deixa descriure fàcilment com a situació de guerra freda? La unió en aquesta època de transició és més important i més difícil, i aquest és el veritable repte per al món occidental. És l'orientació bàsica, no l'acord en assumptes concrets, el que realment importa.

—*¿Pensa que Mikhaïl Gorbatxov tindrà èxit amb les reformes, o està d'acord amb els que esperen que hi fracasse?*

—El líder soviètic ha descobert que la Unió Soviètica perdrà la seua posició com una de les potències mundials si no té èxit en la reforma del sistema. Els soviètics no volen fer-nos un favor. Al contrari, volen imposar-se'ns. No poden, però, imposar-se si es concentren en un únic sector de la societat, com ara el militar. Tenen un poder militar enorme que, a pesar de tot, no poden utilitzar ni contra les potències mundials ni contra altres potències menors. No vull comparar l'ètica de les guerres de Vietnam i d'Afganistan, però la llició militar per a les superpotències és bastant similar: no poden fer un ús real de la seua superioritat.

Així, el que la Unió Soviètica necessita és ser competitiva en el camp cien-

tífic, tècnic, tecnològic i econòmic, i en el funcionament del conjunt de la societat. Si Gorbatxov vol assolir això, només té un camí, i això significa acostar-se al nostre concepte de com construir una societat. S'ha de prendre més seriosament les idees polítiques dels seus. Ha de deixar eixir a la llum una visió clara del passat. Ha de permetre alguna possibilitat de crítica als mitjans, la *glasnost* i tot això... Ha de recompensar el funcionament personal en la vida professional. Ha de protegir, si més no legalment, alguns dels drets dels ciutadans. Si no és progressista en tots aquests aspectes, no podrà mai acostar-se a l'objectiu real: fer de la Unió Soviètica un país competitiu a escala mundial.

—*¿L'Oest hauria d'ajudar la Unió Soviètica?*

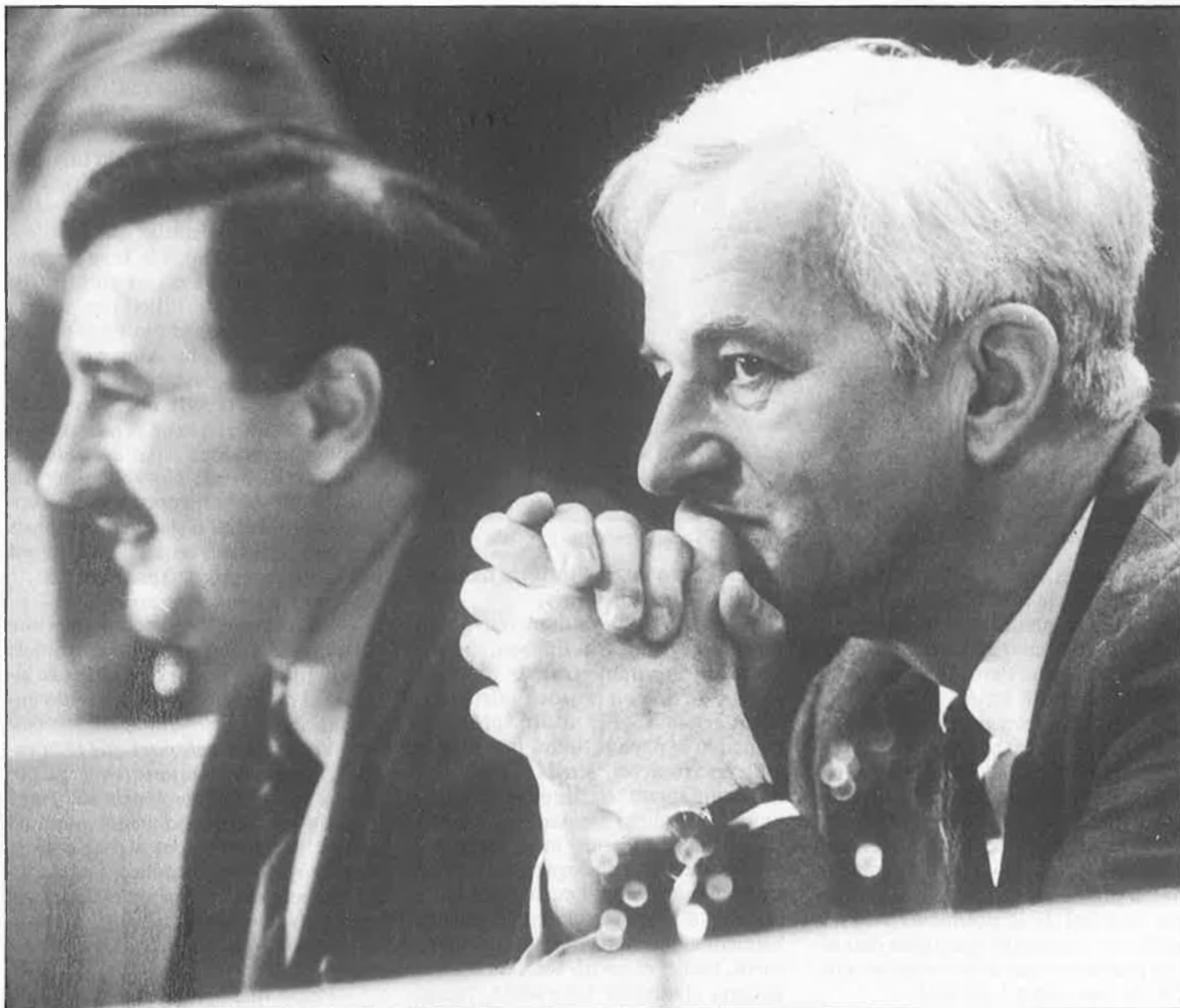
—¿Pensem que la societat soviètica és débil? ¿Creiem que aquestes reformes fracassaran simplement perquè nosaltres semblen tan dèbils que necessitem cada vegada una Unió Soviètica més feble?

Pense que tenim una responsabilitat envers tots els ciutadans europeus que viuen a l'altre costat del teló d'acer, gent tan europea com nosaltres i amb els mateixos objectius que nosaltres. No podem amagar-nos i dir: «Bé, som gent lliure i vivim un meravellós benestar social i no ens importa gens com viuen ells». Això no és una postura possible en cap polític responsable i amant de la llibertat.

És clar que la gent pot opinar de manera diferent sobre les possibilitats de les reformes de Gorbatxov, però hem de ser prudents. Hem de preservar la nostra capacitat per a defensar la nostra llibertat. I ho farem. No volem convertir-nos en l'instrument d'una Unió Soviètica reformada.

—*Molts alemanys pensen que només tenen una possibilitat de comprendre l'Europa de l'Est. ¿Té Alemanya Federal un paper a fer en la relació Est-Oest?*

—Un paper essencial en el sentit que

«El camí que duu a una Europa més forta no sempre és el més convenient per als americans».

és una peculiar i particular contribució dins el camp occidental. Col·laborem amb la Comunitat Europea pel que fa a les relacions externes, donada la nostra experiència amb Alemanya Oriental, Polònia i altres països de l'Est. Igual que Espanya hi introdueix la perspectiva llatinoamericana, que té i que ens falta a nosaltres, Dinamarca és l'únic país escandinau que és membre tant de la Comunitat Europea com de l'aliança Atlàntica, per tant els danesos miren en direcció al mar Bàltic i cap als altres països nòrdics. Cada membre té la seua experiència, història i perspectiva particular.

—*La idea que Alemanya tinga aquest únic paper ha provocat alguna alarma. ¿Hi ha hagut alguna suggerència sobre, per exemple, el perill que Alemanya i la Unió Soviètica formen una aliança política i econòmica?*

—Això és un disbarat. Un resultat del segle XX i de totes les seues guer-

res és que a Europa no perviu cap superpotència ni cap gran potència a l'Oest de la Unió Soviètica. Realment, la RFA no n'és una. Ja no. Pensar que és possible tornar a l'època de Bismarck i esperar un nou condomini europeu format per una Rússia imperial de Gorbaxov i una Alemanya reunificada, fóra ignorar les lliçons de la història. Podem i volem formar part de l'Oest, dels seus valors de llibertat i dignitat humana, i de la civilització occidental.

—*Un punt de vista més realista és el que podríem a nomenar el malson dels americans: que els francesos i els alemanys formen una aliança política i econòmica que deixara els Estats Units fora d'Europa.*

—Els Estats Units han sorgit de dues guerres mundials com la potència mundial líder en tots els aspectes rellevants: militar, científic, econòmic i, també, en l'ètic.

Aquest segle ha estat dominat pels Estats Units i és bastant possible que el pròxim segle també ho siga. Militarment, i, amb tota probabilitat, científicament. Però, ¿i econòmicament? Això ja no és tan segur. Hi ha el Japó i la zona del Pacífic, i també hi ha Europa. Això no obstant, aquesta darrera no és l'eix París-Bonn, és el desenvolupament general de la Comunitat Europea. A fi de comptes, tots els presidents americans de la postguerra i els pensadors polítics tenien raó quan desitjaven una Europa més forta. El camí, però, que duu a una Europa més forta no sempre és el més convenient per als americans i ens belluguem en aigües mogudes.

—*¿Què haurien de fer per a unir-se al repte europeu?*

—Alguns economistes americans diuen que hi ha problemes estructurals que els Estats Units han de superar. Molts pensen que s'hi gasta més que no

«No volem convertir-nos en l'instrument d'una Unió Soviètica reformada».

s'hi produeix, no hi ha estalvi i, per tant, s'hi viu de crèdits externs. Fa cinc anys, alguns analistes deien que això no podia continuar així sense provocar problemes greus. Però, fins ara, no ha passat res massa seriós.

—*¿Estan encara esperant?*

—Podem esperar durant un altre segle, em sembla. No vull veure cap catàstrofe. Senzillament, vull dir que, econòmicament, el desenvolupament de diverses regions del món és una qüestió oberta. ¿Com hem de solucionar el problema del deute o el problema mundial de la pol·lució? Això és molt més important que algun dels altres problemes que hem esmentat: míssils de curt abast i tot això...

—*La reunificació d'Alemanya, ¿és un fet viu? ¿Val la pena continuar pensant-hi? ¿O la qüestió és morta com va dir una vegada Gorbaxov?*

—Ell no va dir això. Ell va dir: «La història és oberta». Això és bastant oposat a la tradició filosòfica comunista. I va continuar dient que no té massa sentit esmerçar tots els nostres esforços a profetitzar quina classe d'història oberta ens guiarà d'ací a cinquanta o cent anys i que hauríem d'ocupar-nos de les responsabilitats d'avui, responsabilitats que podem veure i definir clarament. Pense que això té sentit si ho comparem amb el que solíem sentir a dir a la Unió Soviètica en el passat.

—*¿Què significa això en termes de possibilitats de reunificació?*

—La història d'Alemanya, la seua tradició i el seu sentiment, sempre ha estat molt federalista. Un estat alemany centralista fou l'excepció, no la regla. La gran tradició alemanya és la suma d'una història bàvara molt considerable, una història prussiana, una

història saxona, una història hamburguesa i altres coses més.

Ara bé, en termes de desenvolupaments previsibles a Europa, podem veure un inevitable traspàs d'obligacions i de drets a cossos i estructures internacionals. El nostre problema principal ben aviat tindrà poc a veure amb les fronteres. Arriba l'hora d'internacionalitzar els interessos nacionals. La tradició alemanya i la història alemanya estan molt més ben preparades per a això que quasi cap altra tradició nacional europea. Així, si el futur d'Europa s'enfronta inevitablement a una creixent internacionalització, només es podrà acceptar sota un sistema clarament federalista. Nosaltres ja en tenim, de sistema federalista, no hem d'adquirir-lo d'una manera artificial.

En una Europa d'aquest caire, qualsevol tipus de federalització de les relacions entre els dos estats alemanys fóra una cosa bastant possible i en la línia esperada per tots els nostres veïns. És ben diferent del que hauríem pensat el 1945 o el 1949, quan l'estat alemany més centralitzat de la nostra història acabava d'arribar a la seua fi.

—*Llavors, ¿estem parlant d'una fórmula dins un concepte federalista: «un país, dos estats»?*

—És comprensible buscar fórmules, però no és ni esperançador ni constructiu.

—*Vostè sembla ser una de les figures públiques alemanyes qualificada per a comentar el passat nazi. Quan han estat altres els que han tractat de fer-ho —i no n'han estat molts—, han tingut problemes. L'autor Peter Koslowski defensa que el país ha de trobar «una relació no neuròtica amb la*

seua història». ¿Quant de temps ha de passar abans que Alemanya Federal ho pugui fer?

—No tinc cap resposta, però jo no ho anomenaria una manera *neuròtica* de mirar el passat; hi ha elements neuròtics i el passat continuarà sent una càrrega molt pesada. Sempre és difícil suportar càrregues pesants. La vella generació ha de recordar que ha d'estar oberta al màxim, i la jove generació ha d'aprendre a no ser autojustificadora. Ja és prou difícil per a totes dues generacions. Per moltes raons, la vella generació no ha sabut mantenir-se oberta vers el passat. I com més ha fracassat, més creu la nova generació que els dolents vivien en el passat i que els bons viuen ara. Això és, naturalment, un disbarat. No volem per als nostres fills i els nostres néts els reptes, els problemes o els dilemes morals dels seus pares i els seus avis. No es pot predir quina seria la seua reacció.

—*¿Pot ensenyar-se això?*

—Bàsicament, l'aprenentatge és una cosa que s'obté d'un mateix, no dels altres. El que s'aprèn dels altres és el bon o el mal exemple, no les seues ensenyances.

—*Vostè és un dels pocs que té la valentia de parlar d'aquest tema. ¿Com se sent de ser la consciència del país?*

—Un pot actuar solament per a ell mateix. Un només pot actuar sota la seua pròpia responsabilitat i això, ho duu la persona i l'ofici de cadascú i el temps en què viu.

—*¿Quin tipus de país veu, ací, vers l'any 2000?*

—Pense que compartim molts dels problemes de la civilització occidental. Naturalment, hi ha qualitats nacionals i defectes, però els problemes que ha de solucionar la nostra jove generació són molt més pareguts als que hi ha a França, Gran Bretanya, Itàlia o Estats Units, del que mai no ho han estat. El principal problema del segle XXI no serà tant el conflicte entre interessos nacionals alemanys, francesos, americans o soviètics, sinó el problema d'haver de resoldre qüestions mundials que, ara, no estem solucionant massa bé. Hi ha esperances de més llarga vida, menor contacte personal i un enorme augment dels coneixements tècnics. Encara hi ha fam i encara tenim el problema de la pol·lució del nostre planeta. Aquestes qüestions són més importants que no si els alemanys s'han disciplinat o si treballen durament o si són romàntics.

—*¿O cap d'aquestes coses?*

—Cap d'aquestes coses quedarà, per tant la seua importància anirà minvant.

© TIME